

## Pochwały i nagany

Co robić, by wychować silne, pewne siebie, świadome swojej wartości **dziecko**? Niektórzy uważają, że wszystko zależy od systemu pochwał i kar oraz konsekwencji w ich stosowaniu. Panuje przekonanie, że nieodpowiednie zachowanie i wybryki młodych ludzi wynikają z braku dyscypliny i rygoru. Inni uważają, że należy wychowywać dzieci bezstresowo. Dlatego w niektórych rodzinach panują surowe zasady - dzieci są często ganiące, a rzadko chwalone. Z kolei w innych domach - na odwrót-dzieci nieustannie wychwala się, a bardzo rzadko gani. Która metoda jest lepsza?

### Potrzeba dialogu

Słowa są ważnym narzędziem w procesie wychowania dziecka. Poprzez **język** uczymy je zasad, nawiązujemy więzi, przekazujemy uczucia. Komunikaty słowne przekazywane dzieciom przez rodziców mają wpływ na ich samoocenę i zaufanie do własnych możliwości. Słowa mogą wspierać, budować, ale mogą też ranić i niszczyć. Dlatego tak ważny jest język akceptacji, którym porozumiewamy się z dziećmi.

### Sila pochwał

Każdy człowiek, nie tylko dziecko potrzebuje pochwał i pozytywnych komunikatów na swój temat. Rodzicielskie słowa aprobaty i zachęty zapadają głęboko w psychikę najpierw malucha a później dorastającego człowieka i stają się fundamentem wiary we własne siły. Nagradzając pochwałą nawet niewielki postęp wychowanka, wzmacniamy w nim wiarę we własne możliwości, dodajemy odwagi i zachęcamy do podejmowania coraz trudniejszych zadań, ponieważ ufamy w jego zdolności. Dostarczamy dziecku pozytywnych uczuć i radości leżących u podstaw dobrego samopoczucia. Pochwała informuje także o sukcesie. Tym samym wzmacnia i utrwala pożądane zachowania.

### W jaki sposób chwalić?

- \* Chwalenie to mówienie o pozytywnych cechach: Mówmy więc np. „Brawo, bardzo dobrze to napisałeś”, „Cieszę się, że tak ładnie potrafisz to wykonać”;
- \* Dokładnie powiedzmy dziecku, co nam podoba się w jego zachowaniu;
- \* Pokażmy dziecku pozytywne uczucia np. „Jestem bardzo mile zaskoczona”;
- \* Pochwała powinna być proporcjonalna do włożonego wysiłku.

### Im trudniejsze zadanie **zostało** wykonane, tym większe wyrażamy uznanie;

- \* Nie należy chwalić za byle drobnostki lub za obowiązki, które dziecko powinno spełniać codziennie, chyba, że wykonało je wzorowo i w sposób szczególnie zasługujący na uznanie;
- \* Nie należy przesadzać z pochwałami. Nadmierna ich ilość powszednieje i traci swoją moc

motywacyjną.

### **Karanie słowem**

Dlaczego dzieci bałaganią, wchodzą tam, gdzie nie powinny, biją się, kłócą i robią to, czego im zabroniliśmy? Często po prostu dlatego, że są ciekawe świata, poznają go, doświadczają, są po prostu dorastającymi ludźmi. Kiedy jednak dziecko a później młody człowiek przekroczy ustalone granice, trzeba szybko zareagować. Karcenie słowem jest zazwyczaj odczuwane przez dziecko jako przykrość.

Udzielanie nagany, tak jak każdej innej kary, wymaga dostosowania jej do indywidualnych cech wychowanka, jego zachowania i sytuacji.

### **Jak udzielać dziecku nagany?**

- \* Przed udzieleniem nagany należy wysłuchać racji dziecka. Tylko nagana zasłużona i sprawiedliwa w jego oczach jest skuteczna;
- \* Należy wziąć pod uwagę wrażliwość dziecka. Temu bardziej wrażliwemu wystarczy ostrzeżenie, upomnienie, czy ostrzejsze zwrócenie uwagi;
- \* Nie należy udzielać nagany w gniewie, krzykiem, pod wpływem silnych emocji;
- \* Należy zganić zachowanie dziecka, a nie to jaki jest (np. nie należy mówić: „Jesteś nieodpowiedzialny”, ale raczej: „To, co zrobiłeś było nieodpowiedzialne”);
- \* Zawsze należy uzasadniać, dlaczego strofujemy dziecko i co w jego zachowaniu jest nieodpowiednie. Należy być precyzyjnym. Zdanie: „Byłeś niegrzeczny” niewiele dla dziecka znaczy. Należy wskazać mu raczej konkretne jego złe zachowanie, np. „Nie rozmawia się na lekcjach”, „Nie rozmawia się w kinie” albo: „W sklepie nie wolno wszystkiego dotykać”;
- \* Nagana nie może wywołać stanu załamania i poczucia beznadziejności wysiłków.

### **Zawsze trzeba życzliwie wskazać możliwość poprawy i zadośćuczynienia wyrządzonej krzywdy;**

- \* Niedopuszczalne są wyzwiska, pogróżki, poniżanie, czy naśmiewanie się.

### **Podsumowując należałoby zadać pytanie chwalić czy ganić?**

#### **Jak w takim razie wychować wewnętrznie silne dziecko, ufne we własne możliwości?**

Pedagodzy są w tej kwestii zgodni: z jednej strony najważniejsze jest określenie panujących w domu zasad, popartych porządkiem i konsekwencją w stawianiu wymagań. Z drugiej zaś strony należy zapewnić miłość, akceptację i emocjonalne wsparcie oraz

wyrobić w dzieciach wewnętrzne przekonanie o tym, że są kochane i cenione. Rodzice są wówczas wymagający, ale jednocześnie przewidywalni w swojej konsekwencji. Dzieci wiedzą dokładnie, jakie prawa obowiązują w domu i poza nim i jak zachowywać się, by nie wpaść w kłopoty. I co najważniejsze dziecko wie, że nawet jeśli za swoje zachowanie zostanie zganione, to rodzice i tak je kochają, akceptują, służą pomocą i dobrą radą.

